

סוף הצדק האיך - סופי...

ח' ליל רינאוי

מדינת ישראל, בכל מה שקשור לסכסוכה עם העולם הערבי בכלל, ולמה שקשור לשלב הנוכחי של הסכסוך עם הפלשתינים. הקשר הזה, שבין צמד המילים צדק ועצמה מתבטא היטב בעיתון הצרפתי "לה-מונד" המתאר את הצדק האמריקאי האין סופי "כחופש שיש לשועל בתוך לול של תרנגולות". השקפה זו אינה רק נחלתן של המדינות הדמוקרטיות המערביות, אלא, היא גם הנחת היסוד של כל הקבוצות המקופחות הדתיות והלאומיות גם בעולם הראשון וגם בעולם השלישי. היינו, עיקרון העצמה-צדק הופנס גם בקרב קבוצות קטנות ואוכלוסיות חלשות, דבר אשר גרם להן לפעול כדי להשיג עצמה וחשוב מכך, לנסות להציגה בכל דרך אפשרית כולל הדרכים שהיו עד לאחרונה רק בידיהן של מדינות העולם הראשון. השינוי הזה משמעותי ביותר לא רק לצד החלש בעולם אלא גם לצד החזק, מפני שהוא נוכח לדעת שהוא אינו חסין עוד בפני האיום של הצד השני (החלש). ניסיון התקופה האחרונה הן בזירה הבינלאומית והן בזירה המזרח תיכונית מצביע בברור על מגמה זו, למרות שהמנהיגים השונים מנסים לטשטש כי לא נעים להודות בה.

צדק לא נעשה באיזומים או ב"חמקנים" ומפציצים למיניהם, גם לא בחיסולים או בפיגועים "קטנים" או המוניים, וגם לא דרך מניפולציות ומערכות הגמוניות כלכליות תקשורתיות, אשר תכליתן לשמר את ההגמוניה של צד אחד בעולם על הצד השני.

אלימות מביאה רק אלימות, שימוש בכוח ובעצמה מביא רק לשימוש נגדי בכוח ועצמה, את האש לעולם לא מכבים באש. לא רק נשיא ארצות הברית הצהיר שהוא מכריז מלחמה בשם הצדק, גם אלה שיזמו את הפיגוע בארצות הברית התכוונו במונחיהם הם לעשות צדק. היינו, למרות ששניהם חלוקים בדעותיהם ואפילו אויבים זה בעיני זה, שניהם מסכימים על ההגדרות והמונחים וגם על הנחות היסוד שלהם: שניהם מכריזים מלחמה בשם הצדק.

אולם אי אפשר להשיג צדק בהכרזות מלחמה, בוודאי לא באלימות או בהרג חפים מפשע, זהו האמצעי האחרון שדרכו אפשר להשיג צדק. משיגים צדק בהרבה דרכים שונות, עדינות ונאורות יותר.

צדק עושים קודם כול בחלוקה שוויונית של העושר והאושר,

"צדק אין סופי" - כך קרא נשיא ארצות הברית, ג'ורג' בוש, למערכה הגדולה המתחוללת בימים אלה במטרה לחסל את הטרור הבינלאומי. מאז ומעולם השתמשו מנהיגים, נשיאים, שליטים, מלכים ורודנים למיניהם במונח "עשיית צדק" בכדי להצדיק ולתרץ מלחמות ושפיכות דמים בקרב מתנגדים ובקרב חפים מפשע כאחד, אם במסגרת משטר דמוקרטי "נאור" ואם במסגרת משטר טוטליטרי "אפל". השאלה הנשאלת כאן היא בשם אילו ערכים נעשה הצדק הזה? מה הן נקודות המוצא המוסריות "הצדקיות" אשר מנחות מדינה, ציוויליזציה, עם, קבוצה דתית או אתנית או אפילו אדם להרוג חפים מפשע בהפגזת יישובים או בפיגועים במרכזי ערים, בבניינים או במקומות הומי אדם? ויותר חשוב, למי הם עושים צדק? לעצמם? לאנושות? או לאותם אנשים שעשיית הצדק שלהם עצמם קיפחה את חייהם? האם יש צדק משותף אחד או לכל אחד יש את הצדק שלו?

אני לא נאיבי, איני מיתמם, או מנותק מהמציאות. הרי תמיד היו ה"טוב" וה"רע", ה"שטן" וה"מלאך" ותמיד היו מלחמות ויריבויות, שכולן מן הסתם "היו למען מטרות נעלות אנושיות אלוהיות או קולקטיביות אחרות, בשם המולדת או בשם אלוהים או הדת". אבל מה שאני רוצה להדגיש הוא שבבסיסה של כל אחת מהמלחמות האלה היה אך ורק יסוד אחד חשוב, מפתח, משכר וארור שנקרא "עצמה". במקרים רבים הקשר הזה בין עשיית הצדק והעצמה היה מוצהר, כאשר אותם מנהיגים, הן במזרח והן במערב, בעבר הרחוק והקרוב וגם בימינו אלה, הצהירו שעל מנת לעשות צדק צריך כוח ועצמה, אבל בהרבה מקרים אחרים השליטים הכריזו על מלחמות "צדק" עקובות מדם מבלי להבליט את הקשר הזה.

הנחת היסוד הסמויה בנאום המלחמה האחרון של נשיא ארצות הברית, היא אך ורק השימוש בעצמה הצבאית המיוחדת במינה שיש לארצות הברית במסגרת הסדר העולמי החדש שנוצר בעקבות מלחמת המפרץ השנייה. הנחת היסוד הזאת תאפשר את עשיית הצדק האין סופי בעולם והדבר יבטא לא רק את הלכי הרוח ברחוב האמריקאי, אלא גם את השקפותיו של מי שנשאר בחיים ממעצבי המדיניות האמריקאים, היושבים בפנטגון שנהרס על ידי התקפה בשם הצדק. צדק ועצמה צבאית הפכו למילים נרדפות והיו לנחלתם של רוב מעצבי המדיניות בעולם המערבי הדמוקרטי ובתוכם

